

liberalnega kmeta! Mislimo, da ni težko nganiti, kde je tukaj: „Boštijan goljufan“.

Cerkvene zadeve.

Starosta aktivnih kaplanov v lavantinski škofiji č. g. Andraš Ferlan je pri sv. Lovrencu na dravskem polju umrl 71 let star. Kaplanoval je 45 let. Ta gospod je tudi prvi, katerega je Bog izmed naših duhovnikov letos iz sveta pozval. Naj počiva v miru!

Profesor bogoslovja na graškem vseučilišču č. g. doktor Mihael Frubmann je umrl 65 let star; učil je bogoslovske vednosti stare zaveze in orijentalne jezike celih 30 let in šteje tudi v našej škofiji še nekoliko gospodov, ki so bili njegovi učenci.

Društvo sv. Cecilije za povzdigo pravega cerkvenega petja snuje se v Celovcu za koroško škofijo. Vlada je pravila že potrdila, društvo bo podružnica velikega društva sv. Cecilije, koje je lani v Gradcu obhajalo toliko sijajno svoj VI. občni zbor in djanski pokazalo strmečim poslušavcem krasoto, moč in veličastvo pravega cerkvenega, katoliškega petja.

Novo zakonsko postavo izdeluje liberalna večina državnih poslancev na Dunaju. Postava sklenjena in potrjena bo imela 2 paragrafa. Prvi bo dovolil katoliškim duhovnikom, potem menihom in nunam, če odpadnejo od vere in obljub, da smejo ženiti se in možiti tako, da bo taka zveza pred svetno postavo veljala kot pravi zakon. To je premiji na odpad in prelom najsvetejših obljub podobno kakor jajce jajcetu. Drugi paragraf dopušča možitev in žentev med kristijani in judi, mohamedani pagani itd. kar je do sedaj v Avstriji bilo prepovedano. Ker je pri teh ljudeh zakon razvezljiv, je razvidno, da naši liberalci merijo na razrušenje katoliškega, nerazvezljivega zakona ter se tako čedalje bolj bližajo od njih toliko zaželjenemu — civilnemu zakonu. Kolika nesreča je to za celo ljudstvo, nam zamorejo povedati Francozi, kder še vedno od puntarskih liberalcev in nevernikov l. 1790. izmišljeni civilni zakon velja. Samo leta 1874. se je dalo 4330 zakonskih dvojic ali parov razpisati. Koliko ubogih otrok je tako zgubilo očeta ali mater! Bog nas varuj takih postav v podporo lehkomišljenosti in grde pohotljivosti ali grabljivosti po tujih denarjih in premoženju!

Gospodarske stvari.

Gospodarstvene razmere po goratih krajih.

M. Kdorkoli je imel že priložnost si gospodarstvene razmere po goratih krajih nekoliko po bližje pogledati, ta se je gotovo prepričal, da so naši gorjanci od umnega gospodarjenja in od napredovalnega kmetovanja še daleč proč. Nabajajo se tukaj pogostoma take pomanjkljivosti, da se o

hasnovitem donesku posameznih posestev komaj govoriti more. Nasledek takega gospodarjenja je ta, da je gorjanski kmet dostikrat primoran, da le najpotrebniše denarstvene luknje za prvo silo zadela, lotiti se temeljne glavnice, t. j. glavnice, ki ga ima z svojimi obresti rediti in ktere bi se ne smel nikdar dotakniti. Naš gorjanec hodi dan na dan v les in tam seka in klesti, žaga in cepi brez ozira na novi zarod in rast brez usmiljenja, da le nacepi voziček drv in potem bajd v bližnje mesto ž njimi ali h kakemu prekupcu, da si potegne kaki goldinarček. Ko pa je zadnja preklja posekana in se mu tudi ta studenček dohodkov posuši, potem pa je revež primoran ali kos posestva prodati ali pa dolgove delati. Oboje pa pelje slednjič gotovo na boben. Dokaz temu je, da imajo le malokteri manjši posestniki še za podiranje zrelega lesa, da se leto na leto tolikim lastnikom posestva eksekutivno poprodajo in da so ostali večidel nad ušesa zadolženi, da li še komaj dibajo. Hočemo tedaj tukaj na kratko na najpoglavitnejše pomanjkljivosti takega gospodarjenja pokazati in med drugim gospodarjenje brez vsega preudarka posebno v ozir vzeti.

Navadna je pri mnogih naših pogorskih posestnikih tako imenovana črna ali čista praba, vkljub večidel malemu posestvu. Po takem načinu obdelovanja gre od vsega njivstva vsako leto tretji del za pridelek v zgubo.

Krma se jemlje večidel le od travnikov, ki jih posestnik ravno ima. In še ti so večidel slabo gleštani. Po tem takim našem gorjancu dostikrat za potrebno krmo za živino trda hodi. V takih razmerah si more le malo živine rediti in še te ne do sitega krmiti tako, da se o posebnem dobičku od živinoreje še govoriti ne da. Ker je malo živine, se razume, da se tudi le pičlo in slabega gnoja pridela. Polje gre v rodovitnosti le bolj rakovo pot in se ve da tudi poljski pridelki.

Poglejmo si spašnike! Oni so skoz in skoz taki, kakoršni sami od sebe biti morejo. O zboljšavni roki umnega gospodarja ne najdeš ne duha ne sluha. Slednjič kar se živinoreje tiče, je ta večidel tako brez vsega preudarka, da se na dobiček iz nje le misliti ne da. In marsikteri gorjanček, ko bi ga človek poprašal, zakaj da prav za prav živino redi in kateri dobiček da mu daje, bi bil v veliki zadregi in bi ne vedel kaj pravega odgovoriti. Morda bi odgovoril: „ker mi je gnoja treba“.

Gorjansko kmetijstvo bode le takrat dobiček neslo, ako živina v pravi razmeri k polju in travnikom stoji in ako je ravno ona glavni studenec dohodkov pogorskega posestniku. Da se toraj to doseže, bode tedaj morda najbolj kazalo takole ravnati: 1. Ker imajo gorski posestniki večidel malo njiv in ker se sadežni kolobar ne da v poljedelstvo z pridom vpe-ljati, tedaj se mora polje tako obdelovati, da

praho nadomestuje $\frac{1}{2}$ detelje in $\frac{1}{2}$ krmnih rastlin kakor zelena kuruza, fura, t. j. mešana krma iz graha, grahorice in ovsa. 2. Ozimina se mora o pravem času brez potrate semena, kakor se le prepogosto godi, pod zemljo spraviti. Dostikrat se tudi pri zarani posejati za polovico semena potрати in sejavec ne pomisli, da je nepotrebno vrženo seme zavržen denar. Vrh tega si pa še sam škoduje, ako setev premočno in pregosto raste in če topla mokra zima nastane ali če sneg dolgo obleži, da včasih cela setev konec vzame ali vsaj slabeje zrno rodi. Ako je zemlja po zadostnem gnoju močna, se morejo strnišni sadeži pridelovati kakor zelena krma, repa itd. 3. Ako se ima med jarino tudi detelja posejati, se mora gledati, da se žito ne poseje pregosto, da se detelja more razvijati in se ne zaduši. 4. Slabejše spašnike, ki se z poljedelskim orodjem obdelovati dajo, je treba preorati in z deteljo in travami obsejati, da se tako več krme pridelala. 5. Spašniki pa, ki se ne dajo zboljšati po preoranju in posejanju, naj se tako zboljšujejo, da se spomladi po močnem dežju z travnim semenom posejejo, če mogoče naj se voda na nje napelje in grmovje, groblje pa iz njih odpravijo. 6. Ako je kaj sadnega drevja na posestvu, naj se to skrbno in marljivo oskrbljuje; zemlja okoli dreves naj se rahlja, gnoji, drevje suhljadi, mahovja, lišajev, lima itd. snaži in čisti. 7. Kar se živinoreje tiče, tako je treba pred vsem si razjasniti, kateri namen se hoče z živino doseči. Oddaljenemu gorjancu je dostikrat nemogoče živalske pridelke, kakor mleko itd. prodati. Ako je malo spašnikov in ako ni prilike prodajati mleko, tako je dostikrat dobro puter delati, maslo kubati in izrejo mlade živine le na lastne potrebe omejiti. V tem slučaju kaže bolje več svinj rediti. Ako je dosti spašnikov, kaže bolje mlado živino posebno tečice izrejati. Vendar je pa treba razumne izreje.

Plemenske živali se morajo glede sposobnosti na pleme posebno v ozir jemati in mladiči dobro rediti. — Sploh pa mora število živine z krmo in pašo v pravi razmeri biti, da se živali tudi zadostno hraniti morejo. Kjer so dobre kravje paše, tam naj se gleda posebno na jesenska teleta, ker ta drugo leto že večidel na pašo hodijo. 8. Svinjereja mora z potrebno hrano v pravi razmeri stati. Treba je tudi prave skrbi za svinje. Reja kuretine se vedno izplača, ne le gledé jaje, ampak tudi gledé klavne kuretine. Kuretina more posebni dohodek za gorjanca biti. Na tak način se bodo dali tudi od gorskih posestev več pridelki in boljši dohodki doseči, če se bode več krme pridelalo in tako več držane živine rediti moglo, kajti boljši gnoj in v zadostni množini bode polje in travnike zboljšal in sploh vrednost posestva povišal.

Nekaj o bčelarstvu. Moje največe veselje so nedolžne bčelice, zato je pot k mojemu bčelnjaku gladka; ker mnogokrat vsaki den pregledujem, kako veselo brenčijo na pašo, pa tudi v zim-

skih dnevih tiho in počasno večkrat pogledam, da nebi ktereга koša miši preglodale. Skrbel sem tudi, da so bčelice vse v razloživnih koših in mi ni treba nedolžnih živalic moriti pri odjemanji medu; tudi lahko vsakega bčelinega sovražnika iz koša preženem. Prvi roj sem si moral pri bčelarjih kupiti. Prinesel sem si ga leta 1875. v jeseni, kedar je že paša jenjala. Roj bil se je meseca junija 1. 1875 iz starega izrojil tako, da je bil mladi precej slab in lehek; pa jaz sem bil zadovoljen, da sem ga le dobil. Kakor hitro sem imel roj doma, tako hitro hočem tudi videti, kake lastnosti ima znotraj; ter ga od spodnje deske odtrgam in sedaj mi mali sivi metulji tako naglo zletijo v obraz, da bi me lahko oslepili; noter bilo je vse živo tega mrčesa v pajčevino zapredenega, jaz, kolikor mi je mogoče bilo, vse iztrebim in to še ponavljam večkrat, dokler mi je mrzla jesen dopuščala, za tem je prišla zima in moral sem vse pri miru pustiti. Ko pride spomladni čas in je treba roje očediti in njim vso nesnago pomesti, vidim, da še ni vse nesnage očiščen, zapazim črve v satovji; tem črvom se pravi bčelni molji, kateri vso satovje razrovajo in mladi plod prevrtajo, in naposled vse v pajčevino zapredejo; bčele pa pobegnejo in tako je roj pokončan.

Zalosten pregledujem, kako bčelice črve koljejo in iz koša vlačijo; nosile so pa vunkaj tudi tiste še negodne bčelice, katere so črvi prevrtali; vsaki den vidim več mrličev; kaj hočem revež zdaj začeti, da ne bo ves roj proč? Poskusim še jedno! Koš je bil velikemu loncu podoben; vrežem mu tedaj na zgornjem koncu toliko luknjo, da bi lahko z roko segol notri, in poveznem prazen koš in bčele gor v prazen koš prekadim; tisti loncu podobni koš pa na dvoje razkoljem tako, da nisem satovja nič poškodoval; zdaj pa hitro satovje iz vsake polovice izrežem in vse preiščem in črve iztrebim. Kedar sem imel satovje popolnem čisto, ga hitro zložim v pripravljene satovnike, ga z drotom pripnem, da se ni mogel podreti, zdaj pa bčele iz praznega koša na tisto satovje prekadim, katero sem v novi razloživni koš zložil; za tri dni grem gledat pa bilo je satovje že vse na satovnike predelano, da sem slobodno ves drot izjemal. Zdaj pa je bil roj popolnem zdrav, le jesti ni imel nič, zato sem mu moral skoro 3 mesence jesti davati. Toda preživel ga sem in imel veselje, da sem boleni roj ozdravil; vendar brez pregibnega in razloživnega koša bi mi to ne bilo mogoče; zato jih priporočujem vsem bčelarjem!

Taki koši se dajo prav lahko napraviti, slamnati ali lesen, ležeči ali stoječi; samo morajo vsi jednako veliki biti, da se satovniki lahko z enega v drugega preložijo. Jaz jih imam iz slame, in iz lesa, pa tudi ležake in stojake in se mi slamnati najbolj dopadejo. Rójijo pa se bčele iz vseh prav rade. To še moram omeniti, da ti koši morajo na štiri vogle biti, drugače satniki ne pridejo prav.

Radoslav Rižnar.

Katero svinjsko pleme bi se naj odbralo?
 Dohodki in dobiček pri svinjerejstvu se mnogo ravna po plemenu, katero gospodar za izrejevanje odbere. Razločujemo pa 3 vrste svinjskih plemen 1. domače svinje, 2. zlahtne svinje in 3. mešance iz obeh. Gledé na te 3 vrste svinjskih plemen pravi strokovnjak v svinjerejstvu na Nemškem pl. Nathusius: „Kder so posestva velika, zemlja malo in slabo obdelana, dežela redko obljudena in sploh prebivalstvo na nizki stopinji izobraženosti, tje ne sodi in tudi gospodarjem ni treba drugega razun domačega svinjskega plemena. To pleme sodi za ove razmere najbolj. Ali drugače je v deželah z številnim in izobraženim prebivalstvom, v krajih, kder so posestva draga, kder je vsaki kos zemlje porabljen in obdelan; tukaj svinjam ni treba močnih kosti, krepkih udov, da bi za živežem letale, ni jim treba debele kože, ne gostega ščetinja zoper nevihte, dež in mraz; bila bi tedaj velika potrata, če bi tukaj gospodar svinje redil na kosti, kožo in ščetinje namesto na meso, špeh in mast. Za take razmere ne sodi več navadna domača svinja; razumen gospodar mora skušati, da si priskrbi svinje zlahtnega plemena ali vsaj nekoliko mešancev. Sicer pa med obema zgoraj omenjenima nasprotkoma na sredi stojé mnogovrstne potrebe odviséče od raznih razmer pri posestvih, v gospodarjenju in v prebivalstvu in jegovih zahtevah. Mnogim posestnikom utegne bolj kazati, da svoje svinje več časa na pašo gonijo in še le, ko že odrastejo, za prodajo začnejo krmiti. Tukaj tedaj bi ne bilo prav, če bi gospodar si spravil zlahtnih angleških svinj, jim nekaj časa, kakor je prav, dobro stregel, potlej pa na pašo spustil, kder bi vse meso in špeh zgubile in bi jih poznej moral zopet dobro krmiti, da jih udebéli. V takih razmerah je domače svinjsko pleme veliko boljše, ker se isti namen sicer v daljšem času toda z manjšimi stroški in skrbmi doseže. Sploh pa velja: domača svinja vrže menje dobička pa zahteva tudi menje skrbi in postrežbe, zlahtna svinja daje velike dohodke, vendar hoče zveste postrežbe in dela mnogo skrbi. Kdor ne utegne ali ne more zlahtnej svinji dobro streči in jo proti vremenskim neprilikam varovati, ta boljše stori, če ostane pri domačem svinjskem plemenu. Naposled se mora gledati na potrebe ljudi, na kupčijo. Kder se na primer mnogo poprašuje po mladi svinjetini, kder se proda mnogo špeha in se potrebuje veliko žnavca, tam je treba segnuti po zlahtnih svinjskih plemenih.

Jednako sodi tudi Rueff, ki pravi: „ali bi gospodar ostal pri starem domačem plemenu ali si pa novo zlahtno spravil, to je odvisno od gospodarskih in kupčijskih razmer. Domača svinja ima močne ude, globoko oprsje in pleča ter zamore hitro letati in si torej leži sama živeža išče, kakor zlahtna svinja. Prva ima debelo kožo, gosto ščetinje in se zamore tedaj uspešniše braniti zoper vremenske nezgode in zoper mrčesovje in zato

sodi tje, kder je veliko svinjske pašé in žira, le naša navadna domača svinja. Zlahtna svinja nikakor ne sodi v take razmere. Kajti pod milim nebom jo v deževnem vremenu hitro zebe, mraz spreletava in celó mrzlica napada, v vročini pa njej koža poka, postaja krastava in garjeva. Truplo zlahtne svinje je že tako nastavljeno, da zahteva mir, da veliko hrane prebavlja in hitro v meso, špeh in mast spreminja. Na ščetinje, koje so močno redke in tenke, gre le malo povžitih snovi; kosti so drobičke, nježne in rano doraščene tako, da se skoro vsa povžita hrana obrača na naraščaj mesa, maščobe, ki naposled prepreže vse kite in meso. Vse to pa se godi primeroma jako hitro med tem ko naša domača svinja mnogo časa potrebuje, preden jo je kos popolnem udebeliti.“

Toliko sedaj priznavajo vsi umni gospodarji, da tam, kder svinje le samo v hlevih izrejajo, zaslužijo zlahtna svinjska plemena zavoljo mnogih in lepih lastnosti na vsak način prednost pred domačimi svinjami; le v tem so si mnogi še navskriž: ali je boljše čisto zlahtno pleme v hlevih rediti ali pa mešance! (Konec prihodnjic.)

Kako se slaba krma zboljša. Da živina tudi slabo krmo rada vživa, bodi slama ali kaj druga, naj se raztopi 1 kilogram soli v vodi in zrezana slama itd. ž njo polije. En kilogram raztopljene soli je ravno dosti za 100 kilogramov slame. Da je pa krma še bolj hranljiva, se lahko med solno vodo pomeša tudi nekoliko moke ali otrobov in z tem zrezana slama polije. V nekoliko dnevih to vse povre, slama postane bolj mehka, leži prebavljiva in bolj hranivna. To svetujemo gospodarjem, kojim gotovo tu pa tam že hudo kaže za krmo.

Sejmovi. 29. jan. v Vojniku, v Radgoni; 31. jan. v Dobovi; 1. febr. v Jurklostru.

Dopisi.

Iz gornjih slovenskih goríc. (Zima, smrt, pošta.) Letošnja zima kaj nam bo prinesla? To vprašanje gre letos od ust do ust. Eni se pozivljajo na eno, drugi na drugo sedanjej podobno zimo, in navskriž si so v svojem prerokovanju. Nikdo ne dvomi, da so to nezanesljivi preroki, ker v nebeški kolendar ni nikomu dopuščeno pogledati. Južno je dan na dan, dež je premočil zemljo, da je po mestih grozno blata, drevesna očesa so navrta brst pognati, rožiče po mestih razevtajo; kaj bo iz tega? Nemila smrt hodi po svetu kakor tat, srca nima v prsih. Ni dolgo, da je v Svičini v jutru na postelji naglo pobrala pridno kmetico, skrbno gospodinjo, ljubeznjivo mater Ano Kremavčevo; 7 pridnih, neoskrbljenih otrok mile solze toči na prezgodnem grobu 42 let stare nepozabljive matere. — Se nekaj! Slovenci mnogokrat tožujemo, da se nam gledé našega jezika krivica godi; to je sicer res, vendar krivi smo si pogosto — sami. Zakaj pa ne tirjamo svojih pra-